

An antique map of the North Atlantic and North America, showing the Gulf of Mexico, the Caribbean Sea, and the Atlantic Ocean. The map is overlaid with a decorative table with floral borders. The table contains the following text:

Mare di Arabia	30
Lago di Arancia	20
Lago di Spagna	25
Lago di Siamonia	25
Mare	20
Lago d'una ora di cammino	20

Ваня
Константинова

Благодарим ви,
мисъбр Уан

ГЛОСИ
БИБЛИОТЕКА

Ваня Константинова

Благодарим ти,
мистър Уан

Арс, Благоевград,
2008 г.

- 2 -

ISBN-978-954-9857-14-6

© Ваня Константинова, 2008 г.

Редактор: Силвия Томова

Корица и библиотечно оформление: © Огнян Георгиев

Тираж 300.

Формат 32/70/100.

Печатни коли 3,75.

“Библиотека “Глоси” се публикува
под общата редакция на Валентин Дишев

Думи на редактора

„Благодарим ти, мистър Уан” е книга с къси разкази. Вижда се от съдържанието, където са изписани заглавията им. Истината обаче е, че това е стара географска карта, открита случайно от автора под една сламена шапка и доста прах преди 20 години. Картата е била толкова крехка, че веднага се разпаднала в ръцете на автора и така се родила тази книга. Никой не би оставил един непознат континент, рисуван толкова дълго, просто да изчезне и никой да не разбере за него и странните му обитатели. Този континент вероятно отдавна е обвит от корали на някое океанско дъно, но изследователите, с тази книга, вече могат да предположат как са живели хората там, в какво са вярвали, как са пътували, с какво са се хранили. Несъмнено данните за тези изчезнали хора биха преобърнали представите за древните, а заедно с това и представата за времето въобще. Не съм специалист нито в областта на историята или митологията, географията или биологията, химията или физиката, но съм убедена, че героите, които населяват тази книга, ще разклатят сериозно устоите на не една наука. Като че ли алхимиците са възкръснали...

Това е и посланието ѝ, което успя да стигне до мен. Заедно с Одри Хепбърн, плетача със сребърна игла, мъжа, който си бе намерил мисията, картографа, хубавата история, която крие тайната си...

Хубава книга е „Благодарим ти, мистър Уан”. И много крехка. Подхождай към нея като към карта на непозната земя, пълна с въображаеми същества и реални хора. Някъде там си и ти.

На добър час и успешно завръщане!

Силвия Томова

Благодарим ти,
мистър Уан

Съдържание:

<i>И живели</i>	7
<i>Плетивото</i>	9
<i>Главата</i>	11
<i>Петият евангелист</i>	13
<i>Картографът</i>	15
<i>Сватбата на брат ми</i>	17
<i>Мисията</i>	21
<i>Ливан, Будапеща, Индия и всички други...</i>	25
<i>Strada Stretta</i>	26
<i>Магдалена</i>	29
<i>Деликатно</i>	31
<i>Един вариант за излизане от пристанището</i>	33
<i>Необратимо</i>	37
<i>Маа джонг</i>	39
<i>В.А.Г.-ИНА</i>	47
<i>Лаокоон</i>	49
<i>Преброяване на субективността</i>	52
<i>Благодарим ти, мистър Уан</i>	55

И живели

Те не са двама. Ако бяха, щях да го напиша на някакъв по-неразбираем и по-красиво звучащ език. Несъмнено има такива. Езици с преобладаващи гласни, с предаване на смисъла чрез интонация, с която влюбената жена може да изрече онова, което никой друг не би съумял. Езици, на които умирацията мъж би си позволил да бъде нежен или поне мек в една усмивка или поглед, което е допустимо само в киното и то в много редки случаи. Да провлачва съгласните, да преглъща звуци и да прави ненужни паузи, за да удължи, да отложи онзи момент, когато... Но ние не знаем още нищо за момента. Просто слушаме езика. Звукът от отместването на дървен стол, подритване на случайно изпуснат фас, тихия ромон на трохите, които някой съвсем банален невротик тайно се опитва да избута от общата маса. Съсък от изгасянето на цигара във влажен пепелник. Пукот от допира о нечия дреха от синтетична материя. Шумоленето от разгъването на мокра кърпичка. Нейното хлипане. Тихият звън на неговата досада. Нашето отегчение, което копнее за

репликата ”И живели дълго, щастливо и красиво”.

Те са двама. Ако не бяха, щях да го напиша на вулгарен и обиден за всеки четящ език. Има и такива. Езици, които съскат, шептят, възнат в значенията. Езици, при които едно малко отклонение в присвиването на устните може да промени онова, което хората наричат съдба. Езици, при които чувството може да е плод на малък кариес в трети горен вляво. Жестоки и игриви, предложения възможности, но и безкрайно разочарование. Езици, които се боиш да учиш, защото е невъзможно да бъдат овладени. Но подават предизвикателството да се преструват на победени (още една илюзия, но кой ли не ги обича?). Скриптенето на леда в ръчен шейкър, токчето на лявата ъ обувка върху водопроводната шахта, разгъване на старомодна фуста от тафта, разкъсване на стари писма от наскоро починали близки. Бонбони кръцкрьц в нейната усмивка. Станиолът на неговите цигари.

И нашето отегчение, което се пита: за какво копнея? (Копнея – ама че израз, напомня ми Копа Кабана, коптите и копаенето на..., както и израза ”И живели дълго, щастливо и красиво”).

В крайна сметка, когато липсва история, читателят трябва да бъде възмезден за търпението си поне с един подобаващ положителен финал. Не се сещам за подходящ от „И живели щастливо и красиво”. За утеха като извинение ще прибавя – и кратко.

Плетивото

Научил се е вече да плете и, осъзнавайки двусмисленото усещане за изненада от нещо най-после постигнато, озадачаваща смесица от задоволство и необяснима тъга, се натъква на фундаменталния въпрос, който всеки дебютант неминуемо си задава, а именно – какво точно да изплете? Това все пак ще бъде първото му произведение, нещо като творчески манифест, категорична заявка на един, макар и новопоявил се, но зрял и осъзнат автор, достигнал до същността на изчистения и премислен изказ, освободен от излишни подробности и ненужни натрупвания, които се забелязват при някои, чиято творческа концепция така и си остава неизяснена докрай.

Той обаче целенасочено се е подготвял за този момент. И въпреки това – миг нерешителност, последно колебание – нищо не му е спестено по пътя към окончателния триумф. Сравнен с всичко, преживяно дотук, мигът е пренебрежимо кратък, което му придава вкуса на самотен бадем.

Изважда от чекмеджето седефената кутия, обгръща нежно петте тънки куки и, без да използва начален възел, подхваща плетивото си, взрян в някаква невидима точка, разположена между паяжината в левия долен ъгъл на прозореца и тънката сребърна игла, потънала в тясното си легло от сив атлаз в очакване на първата муха, първата негова жертва, оценила без сянка на съмнение именно неговото предстоящо творение и предпочела го в един момент на заблуда пред всички истински паяжини, висящи по всички истински ъгли на света.

Главата

Нужни бяха няколко години, за да се научи почти добре да не деформира съда и да превръща неволните недостатъци, породени от случайна промяна на температурата, в уникални елементи, които правят от един съд търсено произведение на изкуството. Това е твърде кратко време в сравнение с онова, което беше нужно, за да намери майстор-учител. Взе от него всичко, което той мечтаеше да умее и когато онзи умря, продължи да разучава самостоятелно чрез оскъдните четива, които намираще по темата и най-вече, опитвайки непозволени и нелогични техники. Основният проблем е в това, че медният сулфат е силно отровен и работата с него предизвиква болестни изменения в организма, затова почти никой вече не го обработва ръчно. Т.е., налагаше се да бърза. Пренебрежна склонността си към перфекционизъм, тъй като си даде сметка, че нарушеното здраве няма да позволи да постигне съвършеното съдържание, облечено в подходяща форма, което сънуваше, будувайки. Тогава определи деня, стана в шест и тридесет и по залез всичко

бе готово. Избягваше да го оглежда по-внимателно – вероятно недостатъците са твърде големи, може да се изработи много, много по-добре, с повече внимание към детайла, с повече изкусност. Но вече е настъпил краят на този ден.

Съдът, макар и несъвършен, предизвиква сетивата – да погледнеш, да помиришеш, да вкусиш.

Поставя любовта си, влажна и ярка, върху блестящия меден поднос и я поднася.

Петият евангелист

Имаше една много красива, тъжна и величествена история, почти коледна. Спомням си, че я преживях, но... струва ми се, забравих я. Съвсем. Въобще нямам представа за какво идеше реч. Това ме кара да изпитвам силни угризения и гузност, водеща до стомашен дискомфорт. Не е от преяждането по празниците, просто се измъчвам. Такава хубава история! Всеки би искал поне да чуе нещо подобно, за миг да се докосне до величието на едни топли, споделени чувства на приятелство, доброта и единение. А аз да я забравя... Когато я преживявах, си помислих – ето, това е историята, която си заслужава да се разкаже. Хората ще я четат, ще се радват и сами ще изпитат нужда да преживеят нещо подобно. Това е историята на хилядолетията, може да постави началото на нова цивилизация. Нещо като онази незабравима сцена в “Първичен инстинкт” с чукането на века, която пък всъщност не е чак толкова неповторима, но въпрос на митологеми. Ще опиша тази история и така, може би, вероятно, съвсем възможно е и аз да променя света към

добро. Навярно. Сигурно. Ще си имам мисия. Моя си. Но я забравих и така никой никога няма да узнае какво наистина означава да обичаш и да мислиш със сърцето си. Когато обуваш сандалите с дълги връзки, да повдигаш поглед и да търсиш малката точка, която съдържа някой друг, който е важен. Забравих я, защото са ме учили, че освен мен самия, няма никой важен и е много съществено да не завързваш сандалите си накриво, както и да не се целуваш публично на маса с мъже извън семейството – това ще провали бизнеса и оттам целия ти живот и винаги ще се намерят поне четирима, които да опишат същата история от своя гледна точка и да те натопят.

Забравих историята, съжалявам. Затова не станах евангелист.

Картографът

Тънките линии, изисканите черти и неяснотата на обрисуваните местности са неговото предизвикателство. Калта, сипеите и поддаващият под стъпките торф – удоволствието вкусът да е земен. Картографията е близка до живописата и все пак различна – рисува един обект, страстно и преклонено, внимателно и с боязън, ядосано понякога, но в повечето случаи нежно – майката... Майката земя. Родна и непозволена. А дори и чужда, пак идол, култ, недосегаемост. Забранена за някого, а ти – нашественик, варварин, насилник, грубият с венец от плахост и професионализъм. Титлите на някоя академия срещу нея или положени коленопреклонно накрая в нозете ѝ.

Terra incognita. Но не докрай – децата познават лоното ѝ, но не са виждали прекрасното ѝ лице, открито единствено за бащата. Той не подлежи на схеми – фигурата е неясна, мътна и огромна поради светлината на свещите, палени пред идол. Те заслепяват, опушват ноздрите ти, сякаш си вдишвал през безкрайните турскосини нощи въглероден двуокис от наргиле в някоя нетуристическа

пушалня много далеч от Златния рог.

Картографията предполага обхождане и опознаване. Картографираната земя обикновено не допуска подобно свойско държание. Поставя препятствията на непознатото, заблуждава или мами, като в детска приказка със захарни къщички. Приема формата на хищно цвете или се въплъщава в строгата геометрия на изкуствени градове. Измисля капани – цветни дракони и сънища от пристрастност като следствие от ухапвания на непознати насекоми през влажните утрини. И все пак... всяка майка има своите любимци. Пристрастеният се надява да намери място сред тях. Дори жадува първенството. Плъзга тънкописи, пръсти и длани, размесва засъхналия туш с пожълтялата си от никотин слюнка, мери с устни привидно полегналата пред него, но всъщност прикрита и измамна, като размери незайна, неизвестна, необходима, необладана, неразбрана, необхватна, несъизмерима с неговите мащаби омразно-любима земя. Която не би съществувала без една малка, неточна и любителска карта.

Неговата.

Сватбата на брат ми

Когато бяхме много малки, от време на време аз ходех да спя у брат ми, а понякога брат ми идваше да спи у нас. Една вечер Нашата баба видя, че четете Библията, преди да заспи. Той каза, че другата му баба, която беше адвентистка от седмия ден или нещо подобно и много религиозна, му е обяснила, че става страшно, ако не го прави преди да заспи всяка вечер, и със сигурност ще гори в ада. Тогава Нашата баба каза, че това е пълна глупост. Но брат ми се боеше панически от всичко, така че попита: “Тогава Талмуда ли да чета, бабо?”, а Нашата баба се засмя и каза: “И това е пълна глупост. Чети Хофман”. После изгаси лампата.

Гледай си филма. Аз си мълча, просто ти разказах една история.

– Не ме бъркай в тези неща. Няма разлика. Казах ти вече – Йерусалим падна! Историята ти се отнася до брат ти. Не до мен.

– Знам. Отнася се до мен, затова ти я разказах, но едва ли те интересува. После брат ми се венча в тази

адвентистка, съботянска или не помня каква черква, където ние не отидохме, защото стъпалата към входа бяха високи и Нашата баба каза, че ние може и да сме кръстени, защото живеем в православна страна, но там няма да стъпи. Тогава и Майка ми каза, че няма да стъпи, по свои си причини, и беше излишно Баща ни казва каквото и да е.

После се разбра, че жена му (на брат ми, де), още в началото припаднала и така май и не се венчали. А тя пък припаднала, защото са католици и тази църква хич не ѝ била по вкуса, и Нейната баба също не искала да иде. Така че от всички баби била само Другата баба на брат ми. Но снаха ми ми каза, че всъщност припаднала, защото тя е красива едра жена, полякиня, а те настоявали да облече една светлосиня рокля на вуйна си, която била циркова акробатка и доста по-дребна. Обаче много си обичала тази наистина прекрасна рокля (имам снимки), тъй като с нея паднала от перша и с това приключила блестящата ѝ кариера в Америка. Та тази рокля стягала ужасно бъдещата ми снаха и единствено това, а не голото теме на пастора с огромна пъпка на върха или някакво си вероизповедание, било причината тя да загуби свят в най-неподходящия момент.

Но аз не бях там, защото брат ми ме предупреди да се разкарам овреме, Фийби, вика, разкарай се, което и направих, така че не знам как е било всъщност. Фийби, така ми вика. Заради “Спасителят в ръжта”. На другата

* – сос от еврейската кухня, подобен на майонеза.

си сестра, Смарагда, не казал нищо, защото разчитал, че е много малка и няма да разбере. Така и станало.

Накрая всички се събрали въщи и яли, пили и се веселили. Имало цели пет Истински баби! За другите да не говорим... Купонът бил толкова грандиозен, че Майка ми забравила да поднесе телешкия език в агристада*, за което съжеляваше до края на дните си. Брат ми даже има диск с думите на Моятта майка, обеща да ми го прати. Но и така имало толкова храна, че накрая всеки носел плик за въщи. Майката на брат ми пък била твърдо решена да изпее най-тържествените арии за алти, които помни, но не си ги спомнила, за което всъщност никой не съжелявал истински, дори и тя.

И така. Тогава бяхме голямо семейство. Първи се преселиха петте ни баби, всяка в своя си рай, после и майките взеха да се отказват. Изостави ни (по собствено желание) дори братът на брат ми, който беше най-малък от нас, а жена му се запиля нанякъде и не съм я чувала от години. Виждам се от време на време в задръстванията по светофарите с майката на снаха ми, полската графиня-католичка, сега увлечена от учението на Дънов, също паднала от перш на младини (в тяхното семейство определено имат традиции). Но няма да изхвърля голямата разтегателна маса, каквото и да говори мъжът ми – едно, че я е правил ръчно извън всякакви стандарти вуйчото на Нашата баба, който се пребил с мотор през 30-те години на миналия век и второ, върху нея е компютърът ми и разни други стари неща. И понякога с брат

ми си говорим в нета за Баща ни и по-рядко – за нас, а най-вече за това дали всички там горе имат маса, на която Моята майка поднася езика, който не помним. Език в агристада.

Мисията

Днес сутринта се обади, за да ми каже, че заминава направо, намерил си удобен полет и няма да има време да се отбие вкъщи. Аз се надявах, че ще остане поне няколко дни, ще си почине, ще поговорим спокойно и ще успея да го убедя. Поне ще опитам да му обясня, че всъщност аз съм против. Е, не точно против, но не съм съгласна. И имам аргументи, абсолютно логични. Не че се страхувам за него, няма да го избивам на разни досадни майчински чувства, за които никой и без това не иска да слуша, нищо подобно. Всъщност въобще не смятам да му говоря за съмнения, опасения, огорчение. Аз не съм такава, всичко съм обмислила. Ще му кажа, че с неговото прекрасно образование и изключителен ум е по-полезно да работи в тази сфера някъде в Европа. Така ще му кажа. Ще бъде много по-ценен в Комисията например, може да дава идеи, които има в излишък, да координира нещата, да се опитва да срита ония заспали чиновнически задници, които въобще не могат да осъзнаят какво означава някой да гладува, ако не е анорексик.

Те се хранят здравословно, те са вегетарианци, знаят наизуст значението на символите, изписани по опаковките на хранителните продукти, те са против използването на генномодифицирани храни, харесват суровоядството и завиждат на онези, които твърдят, че вече не хапват дори варени зеленчуци. Живеят много екологично, събират се на срещи на високо равнище и се договарят. Например решават, че до 2015г. гладуващите по света трябва да намалеят наполовина. Трябва, и аз съм „за”. И как да стане това? Може би като половината измрат дотогава? Е, наясно съм, че той няма да ги изтърпи, това не е за него. Като започнат да четат безкрайните си доклади, безкрайните си „трябва да се вземат мерки” и „да се предприемат решителни действия”, винаги неопределено, без да посочват субект, ще спомене техните майки и ще се махне. Познавам го.

Но може да работи в някоя неправителствена организация – проекти, петиции, статии, протести, събиране на средства (за такива каузи винаги нищожно недостатъчни, но се намира по нещо, колкото да не откажат). Да ходи от институция в институция, да се моли, да заплашва с медиен скандал при отказ – като че ли някоя медия ще се трогне, да пътува от време на време, два-три пъти годишно, за да види как стоят нещата на място, дали пратките изобщо достигат до тях... Такива неща. Така въобще няма да бъде зависим. Аз самата работя точно това. И какво – да не би да съм безполезна? Може би иска да ми покаже, че съм някакъв лицемер, който бяга от отговорност, измъква се и симулира дейност, за да

успокои съвестта си? Че предпочитам да си стоя на умерен климат, в средно висока къща, на не особено шумна улица в центъра на сравнително спокоен град, да карам кола само при крайна необходимост, да не купувам излишна храна, да не изхвърлям излишна храна, да не ям излишна храна... Аз всъщност въобще избягвам да ям напоследък, отначало ми беше по-трудно, но вече свикнах, защото доста съм дребна, организъмът ми е възрастен и няма нужда от толкова калории, никак няма нужда, като помислиш, а на всеки пет минути по земното кълбо едно дете умира от глад.

Той обаче иска да работи в Мисията. Само като си представих какво е там, претъпкано, нямаш никакво лично пространство, нямаш минута да се измиеш, а какво остава за четене, непрекъснато някакви хора искат нещо от теб, дърпат те за крачолите, малки, пълзящи, черни скелети, почти без сили да издадат и звук, лепкави, миришещи на смърт, но продължават да настояват с огромните си сухи черни очи да бъдат твои себеподобни, продължават да искат да ги спасиш, сякаш си Господ. И моето красиво, бяло момче със светлосиви очи сред тях. Искях да му обясня, когато дойде, защото е различно от разстояние, имам усещането за ограничено време и безкрайно пространство между нас и нещо става с мен, променям се и забравям мисълта си от усилието да не се разплача. Аз по принцип не плача, особено в неподходящи моменти, обаче сега ми е трудно да се овладее. Сякаш някаква друга жена седи със слушалки, говори безсмислици и се секне безшумно, а аз стоя отстрани и

я гледам, гледам я как изглежда. Жалка. Така изглежда. А той разказва за плановете си и се смее, казва, че ние така сме го учили, така сме го възпитали и нали винаги това съм искала и аз. И не мога да му кажа, че да, това исках, но след толкова усилия, положени от мен, от толкова хора, след толкова изписани страници, след толкова разговори, планове, визии за по-добро бъдеще, нещата все по-бързо стават все по-зле и не виждам никакъв начин това да бъде спряно. Каквото и да правиш. Че нищо няма да се промени. Няма смисъл. „И не можеш да го видиш, никога, защото просто го няма, няма го” – му казвам. А той ми отговаря, че за него има. Че смисълът е в неговата Мисия.

Ливан, Будапеща, Индия и всички други места

Г. Романьоли споменава в “Коледи”, че всичко се е случило на същата Коледа. И това несъмнено е вярно, тъй като Коледа винаги е една. Ако се опитате да ги диференцирате във времето по години, ще разберете колко съм права. Символите нямат лица и възраст, те са аморфни и именно поради това – непреодолими. Понякога красиви – една похвала на строгия ментор, усмивката на момиче, преди полата ѝ да се извие зад тъгъла, един блестящо взет изпит, една награда... След подобни неща ти се ще да подскачаш като каучукова топка, запратена безцелно върху гладките плочи на централния площад – все по-високо, по-високо, по-... В сумрака, докато полетът достигне извития прозорец, зад който майката разресва косите си, преди да извика мъжете за вечерното хранене.

Или преди да стори онова, което би подхождало на всякоя достойна майка.

Да си отиде.

Strada Stretta

Ако те седят и не знаят какво да правят поради липса на предварителен план и сутрешни намерения или поради невъзможност да установят желанията, тъй като са глупави по рождение и всички от семейството им са все такива, и това е традиция, призната им по право от поколения насам, би било обяснимо, че не правят нищо, но не е точно така и тя ги забелязва в поглъщащата прохлада на тъмната врата, заслепена от яркото слънце и почти напълно обезсилена от жегата и влагата, които в съчетание създават илюзията, че наоколо се стеле непрестанен и равномерен дъжд, превръщащ излъсканите плочи на стръмната и наистина много тясна уличка, на чиито червени фенери и пряк излаз на пристанището тя в никакъв случай не е обърнала внимание, в непреодолимо вече препятствие и ѝ създават усещането, че се движи под вода, което носи облекчение на уморените ходила, но за момент предизвиква лека паника, поради инстинкта за вдишване и издишване на обичайния въздух, заради това тя пристъпва през олющения праг, който естествено някога е бил яркосин и това още личи, влиза и моментално е

пометена от удоволствието на едно блажено и с нищо незаплашващо я отпускане, толкова неочаквано и леко, че замаяна се подпира, притворила очи, на първото нещо, което попада под протегнатата ѝ слепешком ръка, а това, за нейно (и може би не само), облекчение се оказва едно заоблено космат мъжко рамо, което неочаквано омеква и тя повдига клепахи и започва да различава в тютюневия сумрак жълтото на вече появилите се плахи усмивки и на потниците, предвидени от производителя преди месеци и от съпругите сутринта да бъдат снежно бели, тогава определя посоките и се отправя към бара, посочвайки с протегната и отворена нагоре длан – жест, присъщ може би на малките инфанти, на децата-кrale, към питиетата в хладилника, като съевременно отваря чантата си, за да остави няколко осмоъгълни монети с омари откъм страната “тура” върху месинговия кант, който е ярък и ясно различим като някаква гранична зона, но барманът се пресяга и щраква закопчалката с жест, толкова свойски и същевременно уважителен, какъвто едва ли някой някъде по света би могъл да осъществи в един толкова горещ следобеден час на едно такова място, поднасяйки ѝ онова, което явно той и всички присъстващи считат за най-подходящо, налято в огромна чаша от дебело стъкло, с аромат на анасон и канела и вкус на октопод в мига на смъртта му от любов, заради което тя поглежда бармана с благодарност, както и другите, които са оставили картите си на подпряната с бирена капачка маса, защото, въпреки нейната и своята възраст, или може би именно поради нея, те знаят, както знае и тя, когато ѝ правят

място край масата и тя взима картите на единия, отваря отново чантата си и никой не прави жест да я спре, показва им с глава, че няма да се възползва от допълнителното раздаване, те кимат, а мъжът, отстъпил мястото си, диша през лявото ѝ рамо, тъй като и той участва в играта и всъщност въобще не се е отказал от нея, напротив, той е главно действащо лице, наред с останалите, играят, печелят, губят, приятелски повдигайки чаши, вече е вечер и тя се изправя, те изведнъж загрижено и малко сконфузено избутват към нея по мазната зелена мушама цялата камара монети, което ѝ попречва да скрие сълзите, извърща се и прекрачва през прага, който естествено някога е бил яркосин и това още личи, въпреки здрача на една случайна раздяла, без да се обръща, помахвайки с разперени пръсти, както е виждала да прави в един филм превъзходната Одри Хепбърн, а барманът се подпира на рамката на вратата и стиска все по-силно кафявата си цигара, за да я види как се смалвява, докато върви към някакво свое някъде и знае, че никой никога не би допуснал, че тя някога е била на някоя Strada Stretta*, стараяйки се раменете ѝ да не подскачат, докато някой отвътре мърмори неразбрано, докато отчетливо чува нечий викове на пристанището, докато си идва, докато си отива.

* – *тясна улица (ит.): така се нарича една уличка, населена с изоставени складове, евтини кръчми и евтини проститутки, но никога денем, никога, само вечер, но не съм ги виждала, защото никога не съм била там вечер, никога, само денем.*

Магдалена

*вечерта отваря шепи
и ме изпуска
на тротоара...*

Ако имахме представа за какво всъщност става дума, сигурно щяхме да бъдем много по-снизходителни, да съчувстваме или поне да премълчим в доброжелателно съучастие, но ние нямаше откъде да знаем. Все пак се е очаквало да разберем по бегли намеци и леки загатвания, на които всъщност никой не обръща внимание (но неуместно цитира предчувствията си впоследствие), а след това настъпва краят на света, защото... аз ви казах, но вие не чухте, защото бездушните и егоистични тъпаци по правило това правят и това се и предполага от тях, така че... нещото остана нечуто.

Аз плахо си седя и пия кафе, дори не двойно, а тя идва и говори с мен, не с брат ми, който все пак е собственикът на кафенето или със своя брат, който, кой знае защо, пие кафе на съседната маса и дори не си прави труда да заяви, че отива до магазина, защото вкъщи се е свършил

например оризът.

Тя избира точно мен. За да обясни, че обича онзи мъж, който не е нейният мъж, но го познаваме и даже нещо повече – той е приятел – и въпреки привидностите, през цялото време е била една безкрайно нещастна жена, каквото и да сме си мислели ние всъщност, и е толкова самотна душа, въпреки приказките за нея, защото мъжът ѝ е страшно и неимоверно превъзходен, което ние несъмнено знаем, защото всички сме приятели и се познаваме от деца, обаче тя обича онзи, другия, когото винаги сме познавали, защото всички сме приятели и се познаваме от деца, а тя пък винаги него е обичала, понеже...

Избира мен, за да обясни защо отива при него, пристъпяйки с високите си глезени по неравните камъни, сякаш са плавно езеро.

Ако в тази история има много повторения, моля да ми простите, тъй като всички ние сме приятели и се познаваме от деца, и говорим един особен и глупав наш си език.

Но всъщност това едва ли ви интересува, ние не сме никакви приятели с вас – вие не познавате Магдалена. И по-добре.

Деликатно

Проблемът с надеждата е изключително деликатен. Не знаеш къде и колко ще ти свърши работа. Като змийска отрова – ако е в малки дози, е незаменимо лекарство. Ако е предозирана – носи смърт. Кой ще я намери – имат я стари билкари, знахари, магьосници. Търси ги из уличките на стария град – не се страхувай, върви следобед, нощем, влизай в тъмнината, не говори много, “калispera” и питащ поглед. Имай търпение. Глупаво се оглеждай, не давай вид, че те интересува, мотай се в жегата, надвечер пий узо в някоя малка кръчма. Ще те оглеждат нагло и някак накриво. Спъвай се, нарани се – ще те приютят, за да помогнат, да спрат кръвта. Тогава вяло ще се разговорите – бегло споменѝ една измислица коя си, попитай за децата им. Докато обясняваш колко е важно за твоите малки да си здрава, плъзни лъжата, че съпругът ти иска развод и децата са съвсем безпомощни без теб, така че само онова лекарство... Те ще се отдръпнат мигом, всички ще излязат от стаята и ти ще останеш съвсем сама, не мърдай, след половин час едно момче ще

ти донесе чай, не проговаряй и не го гледай, после ще влезе най-старата жена и ти кажѝ, че ще заминеш възможно най-бързо, а тя ще те попита дали не е по-добре да останеш докато се възстановиш, ти отговори “охи”, тогава тя ще спомене, че ако все пак си съгласна, лекарството е някъде наблизо и те ще го намерят за теб. Тогава затвори очи и побледней, като забравена статуя, като змия, която ще извърши страшния, но неизбежен акт на смяна на пѝстрата кожа, примряла се подпри на левия си лакът и леко отвори очи – на мястото на старицата ще стои майката на дома, плътновежда и пълна, с тъмна рокля и зелена стъкленица в ръка. Тя ще ти каже, че лечението струва скѝпо. Ти отговори, че цената няма значение. Не забравяй да облечеш широки дрехи и ниски обувки. После силуетът ти би трябвало да изглежда като на етиопски бегач – изчезвай тихо и плавно.

Аз не успях да намеря за жена си, горката. Кѝсмет, момиче.

Един вариант за излизане от пристанището

Под прозореца расте остроъгълен червен фар. Не е нищо особено, просто част от пейзажа, не и забележителност, която да бъде включена в пътеводителя или да стане център на ежегодни градски тържества, които хората обичат да организират в сезона на голямата еуфория, като разнасят хоругви насам-натам в жегата, а вечер се целуват на плажа. Освен това, отначало беше неприлично малък за фар. Всъщност, обективно погледнато, въобще не беше фар, но местните го бяха избрали за ориентир, което още повече объркваше заблудилите се туристи, които се опитваха да попитат за правилната посока. А правилната посока на такива места е обикновено кеят с пристанището, малката, но потискащо стара катедрала или централният площад, с фигура на здравеняк с бузи, които руменят, макар и от мрамор. На кон, разбира се. Или на фатално изпостелял поет (не, не вместо коня, а вместо ездача му), приседнал в крайно неудобна поза (явно удобството по правило не се харесва нито на поетите, нито на скулпторите).

Той се буди пръв, макар да се страхува от светлината много повече. Но е силен и готов да поеме всичко, което би наранило онази. Предпазвайки себе си, както и нея, поглежда надолу, като леко повдига щорите с показалец, сякаш се гнуси или бои. Би могъл да опита да разговаря с нея повече, да отговаря на любопитството ѝ, да ѝ задава на свой ред въпроси, сякаш се интересува от отговорите. Но той се интересува единствено от нея. Затова няма желание да започва онази игра, в която отговорът е винаги един и се оказва подходящ за всеки въпрос. И обратното. Целта е да зададеш неподходящия въпрос, но неподходящи въпроси няма. Като се замислиш – и неподходящи отговори също.

(Дали ще замине? Иска го, но не е сигурен – задълженията са си задължения, поетата отговорност осмисля и обвързва, както брачен обет, ставаш важен, а станал веднъж такъв, си длъжен да постъпиш подобаващо, само да си спомни какво точно съдържа това успешно размито понятие, но единственото, което му хрумва е „обгрижващо”. Така или иначе, обича вече и поема всички изнурителни задължения, примирява се със страха от загубата и се моли, на колене – целуни ме и не, не, в никакъв случай не ходи там, там е опасно, лежи си, аз ще уредя всичко, не се бой, няма да се местим, няма да ходим никъде, не мърдай, не гледай навън, така е достатъчно, достатъчно добре).

Острогълният червен фар се опитва да бледнее в

околната зеленина, понякога успява да е бледоморав или наситено розов, което е много различно от червен. Това го кара да се чувства значим, дори полезен като равноправен участник в техните отношения. Има подозрения, че някои го приемат като фалически символ, но фарът се обижда от подобни намеци, той държи на корените си на цвете и смята, че има мисията да предотвратява, спасява, както и да отгатва желанието. Особено нейните. Така би могъл да продължи да ги наблюдава и да намира всички възможни много по-добри варианти на поведение, ако беше човекът вътре, а не досаден символ под неговия прозорец. Което е невъзможно, но това знаем ние, не и фарът. Старае се да не расте и да не се набива в очи. Но не може да спре движението, което го разтяга, установява с ужас всеки ден, че се извисява все повече и скоро ще стигне долната рамка на прозореца, но се опитва да прикляква, за да посрещне утринния поглед като едно незабележимо цвете от пейзажа, за което всички предполагахме, че съществува, но се опитваме да премълчим, да не забележим, да подминем и омаловажим. Заради всеобщото благо, интересите, спокойствието и оцеляването на цялата общност.

Макар и предпазена, онази все по-често се бои от събуждането. Затова преди мислите си насън в леглото.

(Днес идва докторът, каза, че рибата трябва да се изключи от менюто и че всички правят така и това не бива да е повод за тревога, нужни са само някои мерки, заради високия балкон, даде му адрес на човек, който

ще сложи достатъчно надеждни мрежи, но не толкова гъсти, че да ги предпазят от комарите, все пак трябва да влиза въздух, някакво движение, полъх, дори и да е илюзия в жегата, всъщност, Вие изглеждате доста зле, не сте привикнал, трябва да заминете, можете да я оставите при мен, докато премине това непоносимо време).

Горещо е, растенията избухват и има много насекоми и пришълци. Хората от градчето се крият в най-северния край на къщите, зад мрежи от гъст тензух. Миризмите, светлините са пресилени и не бива да се наблюдава наяве, това изгаря очите. Тя не знае, че „навън” съществува, не знае и за фара. Фарът обаче знае за нея и я очаква. Намира го в края на силите си да чака, ярко червен, в деня, когато щорите са забравени вдигнати и прозорецът отворен. В жегата. Така се случва с повечето котки, които имат седем живота. И с някои фарове, които нямат свой живот, защото не са нито фарове, осветяващи пътя към ново, по-добро пристанище, нито цветя, а просто един символ.

Най-после мъжът е свободен и може да замине. Вината не е у никого – в крайна сметка всичко започва и свършва, обобщава една случайно минаваща жена.

Необратимо

Съществува една книга, книгата на книгите, и ако някой я прочете, то би се случило онова, което всеки мечтае за себе си, но няма как да ви го разкажа, защото мечтите са различни и се изменят с изтичането на всяка песъчинка от пясъчния часовник, който подарих на чичо или той ми подари, не помня вече. Всъщност, няма сигурност, че съществуваше, или аз си я измислих от преголямо желание за намиране на еднозначни решения, наблюдавайки как толкова хора се измъчват и продължават да четат, въпреки Библията, Талмуда и Корана, които са трите кита на съвременната космогония, за които не желаем да признаем. Попадна у мен ненадейно, докато почти подтичвах по сивия тротоар на сивата улица, обичайният начин за мен да се придвижвам в опит да не виждам очевидното, както това е направил Гаспар Ное в “Необратимо”. Спънах се в нея и нямаше как да не седна на високото стъпало на пекарната, пред която се случи (случайно, разбира се) и да не я прочета. Беше мръсна. Измачкана и настъпвана, с липсващи

страници. Книгата. Отворих я, а на първата страница с размазано мастило – от писалка! – беше написано: “Оставих тази книга за теб.” За мен? Колко чудно... да не е Коледа или нещо такова? И все пак, точно за мен. Дори не погледнах заглавието – затворих очи и си представих всички книги, които биха били “за мен” – с времето различни, променящи се, едно безкрайно движение на сладострастни удоволствия от мимолетни идентификации. Някои повече подвластни на етиката на добродетелите, други – по-скоро на етиката на удоволствието, съблазнителни с вкуса на своя език. Шествието на образи, възхитителни, защото позволяваха да бъдат забравени без угризения, опасения, желаниа, отчаяния. Редица от мъртъвци, у които единственото живо бяха думите, които ми се натрапиха, за да живеят от моята преданост. И многословието, с което ме проклеха.

Книгата. Четях я дистанцирано, яростно и любовно. Дебнех момента, в който тя ще ми разкрие онова, което няма име и затова го наричаме „всичко”. Спомням си, че се меняха деня и нощта, пролетта и есента, а момчетата от пекарната ми носеха мляко и кифлички с канела.

Но не помня нищо от Книгата, нищо. Колкото повече четях, толкова по-малко думи знаех. Затова се отказах. Топнах безименния пръст на лявата си ръка в калната локва вчерашен дъжд, написах на заглавната страница: “Оставям тази книга за теб” и си тръгнах. Без нея.

Маа джонг

Как и защо бе избран точно той измежду хиляди други играчи, които играеха дилетантски за удоволствие и разтуха, а някои и за пари, из многобройните домове в страната, никога не разбра. А и не си зададе този въпрос, защото волята на Учителите не подлежеше на обсъждане и изключваше всяко любопитство. Обучението му започна късно, повечето от другарите му бяха значително по-млади, почти деца. Първите седем години усвояваха основни правила от Играта, защото в Школата тя изглеждаше доста различна и несравнимо по-сложна от онова, което се практикуваше навън, където светски приумици, своеволни размествания, използване на жокери и дори версия по правилата на Бабкок от Червената книга, играна от жени през епохата на декаданса, се ширеха навред и увличаха все повече последователи. Някои смятаха, че Играта е измислена за забавление и за убиване на скуката чак през 19-ти век, други твърдяха, че е еврейска, защото на американския континент я практикуват предимно евреи.

В Школата се подчиняваха строго и благоговейно на правилата, определени от истинския създател на Играта, великия Конфуций, и вече двадесет и пет века работеха неуморно по тринадесет часа на ден, за да вникнат във всеки детайл от съвършения промисъл, вдвояващ идеалната хармония на добродетелите, символизирани от червения, зеления и белия дракон: благосклонност, искреност и синовна привързаност. Към основното отделение имаше също и отделна работилница, където други се обучаваха да изработват прецизно комплекти блокчета, кокалени пръчици и показатели на ветровете. И тази група ученици имаше своите първенци и избраници, които работеха упорито и всеотдайно и водеха много по-строг живот в непрестанен пост, като и през четирите сезона дневната им дажба храна се състоеше неизменно от четиридесет зърна черен ориз и един сушен плод. Но никому не минаваше през ум да се оплаква – това бе нужно, за да поддържат пръстите си тънки и чувствителни, а погледа – остър и пронизателен за всяка грапавина на блокчетата, която би ги направила неустойчиви при размяната на ветровете и би застрашила конструкцията на стената и постигнатите прости и сложни комбинации.

През следващите седем години властваше пълна свобода по отношение на начина на живот и начина на игра. Колкото и да им се струваше подозрително и неуместно в началото правото да задоволяват всяко свое хрумване,

учениците привикваха бързо към напълно новата за тях липса на правила и се отдаваха – първо плахо, а по-късно все по-необуздало – на увлеченията си. Излизаха из града по всяко време, пътуваха според желанието си, завързваха приятелства и любви и изучаваха възможностите и преградите пред тях с любопитството на първопроходци. Някои следваха обществени науки, медицина или живопис в прославени университети, други се интересуваха повече от техника или някакъв спорт, а трети бяха привлечени от съмнителните квартали и игралните зали и прилагаха там наученото досега. Повечето все по-рядко се връщаха в Школата и накрая я напускаха завинаги.

Учителите внимателно наблюдаваха интересите на всеки свой възпитаник и промените, които настъпваха в играта им. Правилата се отдръпваха на заден план, проявяваха се възможности за всякакви артистични ходове, за развихряне на фантазията, съчиняване на дълги, невероятни саги от привидно непоследователни стъпки, объркани арабески и несигурни извъртания на първоначалния замисъл, в които изпъкващият още на петия ход като победител внезапно се виждаше принуден да отстъпи и да се придвижва до края на партията единствено по волята на своя съперник. Постепенно най-добрите се открояваха и всички знаеха кои са, без да го обсъждат или по някакъв начин да променят външно отношението си към тях.

През следващия период от учениците, с които бе

започнал, останаха само четирима. Увлечението им по Играта бе едновременно и притегателно, и плашещо; удоволствието, а заедно с него и съмненията в правилността на всеки ход, се засилваха с всяка поредна игра. Постепенно преминаха към разиграване на самостоятелни партии, като сменяха мястото си след поредния ход и се превъплъщаваха във всеки от четирите ветрове, променяйки все по-успешно индивидуалната си философия на игра и облика на собствената си личност, като се вживяваха в създадени от въображението им роли. Понякога дотолкова се увличаха, че се налагаше Учителите да ангажират съзнанието им с нещо друго, за да ги откъснат временно от фантазията за съвършенство. Изпращаха ги из града с различни поръчения – да набавят липсващи материали, да занесат някое важно писмо или да присъстват на спектакъл на гастролиращи танцьори.

При изпълнението на една подобна задача се запозна с бъдещата си жена в дома на възрастен Учител, оттеглил се вече от преподаване, където бе изпратен да вземе ценен ръкопис, свързан с историята на Играта. Старият човек с удоволствие му разказа за различни епохи от развитието на Школата, сподели, че пише спомените си от времето след установяването на републиката през 1949, когато Играта била официално забранена, а Школата – затворена. Преподавателите и учениците, които тогава били много повече на брой, се оказали принудени от режима да продължат заниманията си тайно. Част от тях били издадени от завистливи съграждани, заловени

и подложени на мъчителни репресии, повечето намерили смъртта си в лагери и затвори. Други успели да заминат в чужбина, където продължили обучението, като най-многобройни и най-добре организирани били заселилите се в Хонконг и Макао, където и днес Играта е почитана и широко разпространена.

Усетил интереса му, старецът го покани да го посети отново и при всяка нова среща му разкриваше непознати подробности за събития и личности, които са били свързани с общото им дело от древността до днес. При едно от посещенията му представи и дъщеря си, която бе толкова изящна и изумително мъдра за годините си, че вече му беше невъзможно да прекара и ден, без поне за кратко да посети тихата къща със съвършена градина, в която, с малки прекъсвания, щеше да прекара остатъка от живота си.

Горе-долу по същото време четиримата ученици започнаха да се досещат за тайния смисъл на Играта. Първоначално това бяха догадки, които споделяха само помежду си, но постепенно, разкривайки с радост и удовлетворение тяхната готовност, възрастните отговориха и на най-дръзките им въпроси. Въведоха ги в предстоящата им мисия на пазители на съдбините внимателно и с голяма духовна подкрепа, като не пропускаха да припомнят най-важното от същността на високата чест, която им бе отредена.

Тримата останаха в Школата да предават натрупаните знания. Самите те продължаваха да се усъвършенстват

и бяха винаги на негово разположение за съвет и помощ при всякакви затруднения. Той, неусетно навлязъл в средната възраст, заживя със съпругата си в дома ѝ, поел с радост и чувство на отговорност повереното му задължение да бъде избраният и всеки ден да продължава да играе по възможно най-подходящия за всички останали начин. С неговото окончателно идване възрастният му тъст неочаквано изчезна, като му остави безбройни томове и ръкописи и един малък павилион в градината, в който нямаше нищо друго, освен необходимото за Играта. Плочките изглеждаха толкова стари, че в началото той се боеше да ги докосва, защото му напомняха скрижали. Бавно започна да опознава характера им, предпочитаните от тях комбинации, в които се чувстваха най-хармонично съчетани и естествено водеха към красиви и сложни завършеци на отделните етапи. Влияеше се от настроението им, обикновено свързано с редуването на сезоните и пътя на небесните тела, а те усещаха промените в живота му и отговаряха на тях с меко и елегантно съпричастие. При раждането на децата му плочката-цвете, чието име носеше жена му, заемаше необичайна роля и превръщаше ходовете в изключителна оратория от блестящи фойерверки, която постепенно, с общото участие на трите дракона и всички останали, се смекчаваше и утихваше в едва доловим шепот от приспивна песен. По същото време почти навсякъде цареше мир, хората работеха усърдно и почтено, изкуствата процъфтяваха, а създаденото запазваше непокътнатата си стойност. Когато стана дядо, на изток при първото разда-

ване се появи небесната печалба маа джонг от четирите сезона и око, изключителна и сложна комбинация, носеща най-красивата поличба.

За съжаление не винаги всичко вървеше така гладко, както би му искало. Имаше дни, месеци и дори години, в които плочките се объркваха, четирите вятъра сякаш забравяха посоките си и, въпреки усилията му, разиграванията бяха бързи, непредвидими и хаотични. Той губеше нишката, която би го довела до успешен завършек. Понякога се боеше, че е загубил усета си и е забравил наученото. Търсеше помощ от тримата в Школата, но и там нищо не вървеше както трябва. Заедно си вдъхваха смелост и успокоение и въпреки това му се струваше, че трудностите продължават прекалено дълго. Светът сякаш се рушеше, направеното нямаше стойност, епидемии, бедствия и войни измъчваха мнозина. Той ту спираше да се интересува от новините, ту трескаво следеше всички вести. Объркваше се, изпадаше в тревога от чувството на безсилие и не се успокояваше, докато ходовете отново не придобиеха желаната уравновесеност.

Годините минаваха и, въпреки че все повече усещаше умора, продължи с внимание да изпълнява задължението си на пазител на съдбините. Учудваше се, че от Школата не изпращат неговия заместник, вече нямаше сили за нищо друго. Внукът му растеше, здраво и любознателно дете, понякога според него прекалено весело, и постоянно се опитваше да го занимава със себе си. Седеше с часове край него, наблюдаваше и го молеше да му разказва

за Играта. Той считаше, че е прекалено малък, а и не намираше нрава му за подходящ.

Тази сутрин се събуди по-късно от обичайното и, бързайки към павилиона, притеснен, че е пренебрегнал задълженията си, усети особената лекота, която бе обхванала всичко наоколо. Растенията в градината изглеждаха някак по-млади и изключително живи, а хората по улицата сякаш бяха преживели току-що нещо радостно и важно. Забърза към павилиона и ужасен забеляза как внукът му се е надвесил над Играта. Приблужи и преди да го пропъди, погледна и пред него се откри най-изумителният, немислим и прекрасен до съвършенство вариант, който не се бе надявал да види дори и в сънищата си и бе смятал, че символизира стремежа към недосегаемото. Плочките оживяваха, съчетани в изражение на непостижимата хармония между трите добродетели.

Засрамено и виновно, че е пристъпило забраната, детето помоли отново да го научи на сложните правила. Преди да се оттегли с облекчение, той се усмихна и му каза само най-важното, което Учителите му предадоха заедно с честта да бъде отговорен за съдбините на света:

Играта може само да бъде играна. Тя никога не може да бъде спечелена.

В.А.Г.-ИНА

Величествената Алтернатива на Гигаталантите е най-мощната, стройно структурирана като йерархия, извънредно прецизирана по отношение на правилата организация. Това е известно дори на децата и въпреки всичко, подробностите относно точните механизми на функционирането ѝ са само въпрос на предположения. Правим опити да вникнем в тях чрез всевъзможни древни и съвременни техники за медитация, концентрация, тълкуване на сънища, консумация на отскоро забранените на английския пазар вълшебни гъби и прясно доставен пейот. Някои дори употребяват синтетични продукти на съвременната химия и фармацевтика, но повечето от нас не одобряват подобни методи, тъй като страничните ефекти са коварни и разрушителни за организма, а резултатите не могат да се считат за достоверни. Трябва да признаем, че В.А.Г. изобщо не налага вето и не прикрива по никакъв начин плодовете на дейността си. Напротив, използват всички достъпни методи за разпространението им, дори и старинни и скъпоструващи, каквито са например

печатането на книги и изнасянето на концерти на живо и без използване на плейбек. Но въпреки че имаме достъп до плодовата им салата по всяко време на денонощието, процесът на създаването ѝ остава за всички нас напълно неразгадаем.

В.А.Г. са съвсем любезни и открити, повечето от тях дори прекалено дружелюбни и словоохотливи. Задаваме им всички въпроси, които ни хрумват, опитваме коварни, подвеждащи, дразнещи, злобни, но те неизменно отговарят коректно и конкретно, а всъщност напълно неопределено с реплики от типа “просто музика”, “така ми хрумна”, “не помня, аз ли съм писал това?” и подобни. Все повече се убеждавам, че те и ние сме два съвсем различни вида, преминаването на границата в едната или другата посока е абсолютно немислимо и по-нататъшните търсения са безпредметни. Вчера им го казах, а те се усмихнаха и ми отговориха, че пътят е само едно потъване в Ирационалната Настройка на Анимата.

Не ги разбрах.

Лаокоон

През първата половина на отминалия век хората очевидно са се отличавали с голяма доза непрактичност. Доказателство е например мастилницата на баба, открита за съвременниците поради леко конфузната страст към ровене из забравени чекмеджета, чиито собственици отдавна са изоставили играта с вещите, намирайки вероятно по-впечатляващи и достойни занимания отвъд. Така или иначе, мастилницата бе открита с колумбовски трепет. Пораженията, нанесени от годините и небрежното отношение, бяха установени с известно разочарование и леко раздразнение дори, и Лаокоон бе прилежно накиснат в разреден спиртен разтвор, в който се наложи да престои почти две седмици, докато лепкавите топчици зелено мастило напълно се откажат от чувството си за собственост по отношение на застаряващите му слабини.

Работата, естествено, далеч не се изчерпваше с това, тъй като изобразеното бе миниатюрна реплика на монументалните виждания на родоските корифеи Агесандър, Полидор и Атенодор. Нещастните синове на прорицате-

ля, омотани от някакви змии с безброй люспи и гънки, без дистанцията, която предлага Ел Греко, също бяха покрити със смъртни зеленикави петна, и се налагаше да бъдат почистени, което се оказа дълго и изнурително занимание. Докато се вглеждаше във виталната структура на мощното, подчертано мъжествено тяло на бащата, в израза на лицето – смесица от плътско удоволствие от физическата борба и екзистенциален ужас от неизбежния край, установи, че версията на Софокъл за трагедията като наказание за забранено удовлетворяване на сексуално желание, ù звучи далеч по-правдоподобно от по-разпространената, свързваща смъртта му с дървеното изобретение на ахейците. Дали влечението се предава по наследство, както бюрата и съдържанието на чекмеджетата им? Осъзна също, че най-после е схванала напълно смисъла на laokoontango, явно наречено така не заради привидната прилика с увиването на змия в движенията, а най-вероятно заради похотливото отдаване на предчувствието за настъпваща смърт в акта на сливане на две тела. Мъжът в центъра на скулптурата би бил подходящ партньор за смърт. Хрумна ù също да отпътува за Ватикана и в Пио Клементино да се наслади на гледката на това тяло, но в зашеметяващия размер 242см. Да плъзне ръка и да провери дали в онази вена от вътрешната страна на лявото му бедро се движи кръв. Да я опита на вкус. Да разчупи каменната му обвивка и да го изтръгне отвътре, както би разкъсала утроба, за да освободи безформено, но хищно за живот създание. Да го

събуди още веднъж, за кратко, и да го накара отново да умре – този път задоволен завинаги. За щастие, отказа се навреме, давайки си сметка, че е възможно, в момента на срещата, да се вкамени в опит за близост с него и да остане там за поколенията с израз на отчаяно неудовлетворение, като още един музеен експонат с неуточнен произход. Истукан с облещени очи и мраморни устни, от чиито ъгъл се проточва струйка гъста жълтеникава слюнка, която влюбени посетители и нуждаещи се от афродизиак старци ще събират в малки стъкленици, както вярващите събират течността изпод клепките на плачещите изображения на мадони.

Когато всичко това приключи, в релефното бурканче, поставено на най-неподходящото място в цялата сцена, можеше най-сетне да налее мастилото в цвета, който харесва, да го разбие върху светлия паркет в ъгъла, да затвори тихо вратата отвън и, присвоила си представата за Лаокоон, да изживее любовната драма, която баба така и не се осмели дори да напише. Но дали поради разликата в епохите или поради някаква грешка в композицията, историята ѝ се оказа просто семпла и много кратка проза.

– Тръгваме ли? – гласът на мъжа я спира в коридора – Пак ли забрави? На онзи експериментален моноспектакъл по Софокъл, нов прочит на трагедията, в който никой не умира. Дори Лаокоон не умира. Както знаеш, смъртта не е на мода вече, сега модерно е безсмъртието.

Преброяване на субективността

Звездоброенето е интересно, обсебващо, романтично, но – за съжаление – безнадеждно научно занимание. Няколкото майстори, всепризнати от едни авторитети на критическата мисъл и напълно отречени от други, броят с общо усърдие, десетилетия наред, съблазнителното роене на небесните пчели, описвайки внимателно и подробно минималните трепети на неуловимите им блестящи крилца върху каменни стрели, папируси, коприна, специално обработени кози кожи. Върху хартия, вдъхваща доверие и очакване за вечност със своята грапавина и грубост или фина, като полупритворените за следобеден сън клепки на игуана. Тъй като преброяването на теоретично изброимото, а практически необозримо безкрайно количество звезди уморява бързо, изчерпва енергията и изпива жизнените сокове и на най-добре поддържаното човешко тяло, което е по същността си крайно тленно, звездобройците заляняват. Очаквано бързо. Изтощават се, изсъхват и губят остротата на сетивата си. Симптомите са вече подробно проучени и скоро заболяването,

породено от броене на звезди, ще бъде включено в класификатора на Световната здравна организация с цел да се предприемат съответните превантивни мерки в световен мащаб.

Звездобройството е безнадеждно, както споменах, понеже (предавам ви го най-лаически, тъй като не съм специалист) процесът по традиция се извършва по следния начин: група от няколко опитни и авторитетни учени – обикновено четирима – си поделва небесната шир, необятното небе, купола над главите ни или както там се изразяват поетите, и всеки брои в своята четвъртина, като накрая възнамеряват да обобщят резултатите. За наше съжаление, никоя от тези самоотвержени групи досега не е достигнала до финалния момент на съвместния проект, тъй като дори и в рамките на един човешки живот звезди избухват, раждат се и умират, което променя изчисленията неочаквано и се налагат непрестанни корекции. Освен това, точно когато някой от посветилите се достигне до почти успешния край на задачата, добрият Господ, който бди неотлъчно над делата ни, го прибира по-близо до Себе си за заслужен отдих и всичко, направено до момента, се обръква непоправимо и е нужно да се започне отначало.

Подобен е и проблемът на специалистите, занимаващи се с преброяването на мъртвите. Няма да навлизам в подробности, но понеже и аз се числя към един такъв четиричленен екип, смея да твърдя, че при нас проблемите са дори по-сложни. Точно когато почти успявам да свърша своята част от работата, някой непредвидено

умира, обърква броенето ми и е наложително да реорганизирам всичко. Колегата ми от своя страна недоволства, че му се раждат ненадейни преброени и работи по цели нощи, поради което семейството му е пред разпад.

И за да не помислите, че се оплаквам, знайте, че не се отказвам от убеждението, че бъдещето принадлежи на науката – един ден всички ще бъдем преброени.

Благодарим ти, мистър Уан

Той пристигнал в детското селище в края на един горещ ден, малко преди слънцето най-последно да залезе. Не изглеждал посърнал от жегата или мръсен, само износените обувки и издугатата раница, която стърчала над главата му, показвали, че е истински пътешественик и идва от някое далечно място. Никой не забелязал кога е дошъл, защото точно в онзи момент всички деца подскачали в широк кръг пред административната сграда и плачели силно. А плачели, защото в центъра на кръга един мъж на средна възраст, който, както се разбрало по-късно бил директорът на селището, биел с пръчка едно с нищо неотличаващо се куче. Две-три жени се суетели наоколо и се опитвали да успокоят децата, мъжа и кучето. Когато все пак успели, видели госта и всички насочили вниманието си към него. Първо дотичало кучето, щастливо да се измъкне от центъра на кръга и пръчката и го загледало, като помахвало леко с опашка. Директорът се досетил кой е и си спомнил, че го очаква, приближил се и любезно се представил, като му подал ръка. Не разбрал отговора, затова помолил една от младите жени, която

говорела малко английски, да му обясни, че много се радват да го посрещнат. Показал му стаята, в която ще пренощува и го завел в големия салон, където след час всички щели да се съберат, за да видят неговото представление. После се извинил и отишъл да помага в събирането на багажа, защото било лято и рано на другия ден всички заминавали на море.

Жената, която доброволно се съгласила да бъде преводач, му обяснила набързо, че не бива да се тревожи от дребната сцена с кучето, която се повтаряла, но не често. Работата била в това, че директорът – много внимателен и загрижен за децата човек – не понасял животни, боял се от тях и смятал, че са опасни и могат на навредят на възпитаниците му. От своя страна, децата, също много мили, но и много наивни все още, непрестанно го молели за разрешение да имат някое кученце, за което да се грижат. След като дълго му дотягали, директорът се съгласил да хранят едно куче, да му сложат каишка и да го смятат за свое, като взел всички предпазни мерки и забранил животното да влиза в помещенията. От време на време го биел с пръчката, за да му е за урок, преди да се е случило нещо лошо, защото никога не знаеш какво можеш да очакваш от едно същество, което изглежда безобидно и любвеобилно, но може внезапно да му хрумне да нападне някого и да го нарани, незнайно защо. В заключение жената казала съвсем не на място, че пътят към ада е постлан с добри намерения, а гостът изненадано се запитал откъде тя е наясно как изглежда пътят към ада, защо е избрала да го сподели точно с него и

осъзнал, че самият той никога не се е опитвал да си представи ад и пътните настилки, по които се стига дотам.

Смутен от това, че изглежда не я разбрал, той ѝ разказа, че е роден в една южноазиатска страна, което и без това се виждало от пръв поглед, но от много години не се е връщал там, живее далеч на север, работи като актьор и се занимава с изучаване на танц и физически театър. По време на ваканцията си е предприел това пътуване, за да посети места, в които никога не е бил и да представи пред децата в различни домове своя малък спектакъл, тъй като се надявал, че това ще им достави удоволствие.

Разговорът вървял трудно, защото и двамата говорили със силен, но различен акцент, така че се разделили и актьорът останал в салона да се подготви и да направи своите упражнения за загреване.

В определения час всички се събрали, насядали по наредените в кръг столове и загледали пъстрото нещо, свито на земята. Когато шумът позатихнал, нещото се изправило бавно. Главата му била гладко избръсната, на лицето се полюшвали брада и мустаци, изрязани от станиол, а от кръста надолу било обуто в тънко светлосиньо трико. Докато децата се чудели дали да се разпищят или да се разсмеят, или и двете, нещото се усмихнало с тъмнокарминените си устни и казало:

– Аз съм мистър Уан. Ще играя пред вас, като ви моля да не забравяте, че това не е истински театър, а само една представена история. Моята история за раждането, живота и смъртта.

Когато го чули да говори, зрителите забравили всичките си страхове, започнали да подскачат и да викат силно името му, което запомнили веднага, защото всички вече били научили да броят на английски поне до десет. По-големите умеели и до повече и държели да го покажат, затова възрастните трудно ги усмирили, за да може историята да продължи. Мистър Уан отново се свил на земята, после бавно се надигал, като огъвал всички части на тялото си в различни посоки, сякаш са овързани с невидимо въже, въртял очи и се плезел. Бърчел чело, разпервал и сгъвал пръсти, изопвал с пукот лактите и коленете си. Децата се измъчили да наблюдават усилията му да се изправи, уплашили се здраво, не могли повече да седят кротко и завикали:

– Говорì, мистър Уан, говорì!

Тогава той най-сетне се изправил, като надал силен дрезгав вик и отново се усмихнал. Зрителите въздъхнали облекчено, а той им обяснил, че току-що им е представил раждането. После затанцувал в кръг, смеел се и подскачал, вдигал краката си високо, чак зад врата, правел шпагати, цигански колела и салта. Жените в публиката се възхитили от неговата гъвкавост и сила, а децата пляскали с ръце и се смеели. С движения и танци мистър Уан се престорил на птица, лъв и елен, показал им как си строи колиба, лови риба и пали огън, как чете книга и свири на невидим инструмент и още много неща. Когато се изморил и едва си поемал дъх, застанал в центъра на кръга и попитал едно момченце как се казва. После му подал ръка, повтаряйки своето име, и казал:

– Ти и аз сме хора, ти имаш ръце и аз имам ръце, ти си човек и мистър Уан е човек. Между нас няма разлика. Това е животът.

После подал ръка на всяко дете, като казвал името си и го питал за неговото. С това представлението завършило. Децата забравили, че им е обещал да им представи смъртта, защото не знаели нищо за нея, за тях тя не съществувала, а кой се интересува от несъществуващи неща? Възрастните били малко отегчени, бързали да пригответ вечеря и се сбогували набързо. Директорът разрешил на децата да останат, за да разгледат костюма на мистър Уан и да го попитат за всичко, което поискат, както самият той предложил. Преди да си тръгне, им напомнил да не забравят да кажат „благодаря” на госта.

Децата не можели да се успокоят, затова всички излезли навън, където те продължили да скачат, пеели и се опитвали да повтарят движенията от представлението. Били толкова възбудени от спектакъла и от предстоящото пътуване към морето, че не се бояли от нищо – нито от тъмнината, нито от това, че са оставени сами с госта, който не разбираше думите им.

– Защо си обул прозрачен чорапогашник, мистър Уан? Нямах ли си панталони? Имаш бримка! – извикало едно момиченце и промушило пръст в дупката на трикото му.

– Защо си със станиолена брада?

– Той се е намазал с червило, червило!

Дърпали брадата му, разтягали ластика на бандажа, щипели го и бъркали в устата му, опитвали колко се извиват ръцете и краката му, хапели и удряли, кикотели се

и пишцели колкото им глас държи. Когато се изморили и всичко това им омръзнало, децата обърнали гръб на нещо, което лежало в краката им усукано и криво като пръчка, изведнъж видели колко е тъмно вече и затичали към къщи. След няколко крачки най-голямото момче рязко спряло, защото се сетило, че са забравили какво им е поръчал директорът. Хукнало отново и, без да се обръща назад, завикало:

– Благодарим ти, мистър Уан!

След него всички подели вика, като продължавали да тичат, без да обръщат внимание на ожулените колене, а тъмнината заехтяла от детските викове: „Благодарим, благодарим ти, мистър Уан!“

По същото време пред осветената гара един мъж с голяма раница на гърба си мислел, докато чакал единствения вечерен влак, колко много време е минало, откакто никой не е произнасял истинското му име.